

УДК 340. 111.5 (045)

О.О. Молодід

канд. екон. наук., старший наук. співр.,

ДП «Науково-дослідний інститут будівельного виробництва», Київ

ORCID: 0000-0001-8211-3460

Р.О. Харченко,

магістр²

ORCID: 0000-0003-2904-6697

Київський національний університет будівництва і архітектури, Київ

ВПЛИВ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА ТЕНДЕНЦІЙ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ БУДІВНИЦТВА

У статті досліджуються проблеми формування фінансової стійкості будівельного підприємства. Автор робить висновок, що для підвищення фінансової стійкості будівельного підприємства необхідно прискорення оборотності оборотних коштів на стадії створення виробничих запасів. Доведено, що підвищення фінансової стійкості будівельного підприємства сприятиме збільшенню питомої ваги власних джерел фінансування оборотного капіталу у складі загальної величини джерел коштів.

Ключові слова: *фінансова стійкість, показники оборотності, інвестиції, абсолютні показники, відносні показники*

Вступ. Становлення ринкових відносин у нашій країні призвело до того, що виробнича діяльність будівельних підприємств здійснюється в умовах невизначеності і мінливості економічного середовища. При цьому кожне з них зустрічається із необхідністю вибору раціонального варіанту розвитку в залежності від тієї економічної ситуації, в якій воно знаходиться.

В даний час важливим є прогнозування втрати фінансової стійкості, управління розвитком з метою забезпечення її максимального рівня. При цьому необхідно враховувати прискорення змін у навколишньому середовищі, появу нових запитів і зміни позиції споживача, зростання конкурентної боротьби, нерівномірний розвиток регіонів і галузей економіки. Вказані причини призвели до значного зростання ролі оцінки, прогнозування і управління розвитком підприємства та забезпечення їх стійкості.

Аналіз досліджень і публікацій Протягом довгого часу вчені намагаються формалізувати процес прогнозування банкрутства компаній і підприємств. Наразі розроблено безліч різних математичних та економічних моделей. Найбільш відомі і значимі з них описані в роботах фахівців в області економіки і фінансів Альтмана Е., Р.Таффлера, Г. Тішоу, У. Бівера, Г. Стрінгейта, А. Стрікланд.

Нові методики діагностики можливого банкрутства, призначені для вітчизняних підприємств різних галузей, були розроблені К. Измайловою, Ю. Антроповим, О. Зайцевою, О. Терещенком тощо. Це свідчить про те, що

---

² Науковий керівник – доц. Беленкова О.Ю.

прогнозування загрози втрати фінансової стійкості підприємства і наразі є актуальним для досить широкого кола як наукових дослідників, так і будівельних підприємств.

Мета статті є огляд показників фінансової стійкості, які доцільно використовувати для будівництва і визначення фінансової стійкості українських будівельних компаній.

Виклад основного матеріалу. Розвиток підприємства повинен бути керованим процесом переходу від одного економічного стану підприємства до іншого, більш стійкого і стабільного. Тому, розробка напрямків підвищення фінансової стійкості будівельного підприємства у сучасних виробничих умовах носить актуальний науковий і практичний характер.

На фінансову стійкість підприємства впливає безліч факторів, серед яких можна виділити: положення підприємства на товарному ринку; виробництво і випуск такої продукції, що користується попитом; потенціал підприємства у діловому співробітництві; ступінь залежності бізнесу від зовнішніх кредиторів та інвесторів; наявність неплатоспроможних дебіторів; ефективність здійснюваних господарських і фінансових операцій.

Традиційно фінансову стійкість підприємства визначають за допомогою абсолютних і відносних показників.

Найбільш узагальнюючим абсолютним показником фінансової стійкості є відповідність або невідповідність (надлишок або нестача) джерел коштів для формування запасів величині запасів, яка обчислюється у вигляді різниці між величиною джерел коштів і величиною запасів.

При цьому мається на увазі забезпеченість запасів джерелами власних і позикових коштів. Для характеристики достатності джерел коштів на формування запасів використовується декілька показників, що відображають ступінь охоплення різних видів джерел:

- 1) наявність власного оборотного капіталу, що визначається як [1]:

$$E_C = CK - F,$$

де CK – величина власного капіталу;

F – необоротні активи;

- 2) наявність власного оборотного і довгострокового позикового капіталу, яка визначається за формулою [1]:

$$E_T = E_C + K_T,$$

де E_C – власний оборотний капітал;

K_T – довгострокові кредити і позики;

- 3) загальна величина основних джерел засобів для формування запасів, обчислення за формулою [1]:

$$E_\Sigma = E_C + K_T + K_1,$$

де E_Σ – величина основних джерел коштів для формування запасів;

K_1 – короткострокові кредити і позики.

Одним із найважливіших показників, що характеризують фінансову стійкість підприємства, його незалежність від позикового капіталу, є коефіцієнт автономії K_a , який обчислюється за формулою [14]:

$$K_a = CK/B$$

де B – загальна сума фінансування.

Цей коефіцієнт показує частку власного капіталу, авансованого для здійснення статутної діяльності у загальній сумі джерел коштів підприємства. Вважається, що чим вище частка власного капіталу, тим більше шансів у підприємства впоратися із непередбаченими обставинами, що виникають в ринковій економіці.

Коефіцієнт автономії доповнюється коефіцієнтом співвідношення позикового і власного капіталу (плече фінансового важеля). Формула розрахунку цього показника має такий вигляд [14]:

$$K_{3/c} = (K_T + K_A) / C_K$$

де $K_{3/c}$ – коефіцієнт «заборгованість / капіталізація».

Коефіцієнт співвідношення позикового і власного капіталу показує, скільки позикового капіталу залучило підприємство на 1 грн. власного капіталу, вкладеного в активи. Нормальним вважається співвідношення 1:2, при якому одна третина, тобто, приблизно 33% загального фінансування, сформовані за рахунок позикових коштів.

Коефіцієнт «заборгованість / капіталізація» показує, якою мірою підприємство залежить від довгострокових позикових коштів при фінансуванні активів. Коефіцієнт інтерпретують, як потребу у прибуткових господарських операціях, здатних забезпечити залучення довгострокового позикового капіталу [14]:

$$K_{3/c} = K_T / (C_K + K_T)$$

Важливою характеристикою стійкості фінансового стану є коефіцієнт маневреності K_M , який вираховується за формулою [14]:

$$K_M = E_c / C_K$$

Коефіцієнт маневреності показує, яка частка власного капіталу підприємства перебуває у мобільній формі, що дозволяє більш-менш вільно ним оперувати. З фінансової точки зору підвищення коефіцієнта маневреності і його високий рівень завжди з кращого боку характеризують будівельне підприємство: власний капітал при цьому рухомий, велика частина його вкладена не в основні засоби та інші необоротні активи, а в оборотні кошти.

Однією із поширених методик, що використовуються у зарубіжній та вітчизняній практиці оцінки фінансового стану та прогнозування банкрутства, є коефіцієнт У. Бівера [15]. Даний коефіцієнт є базовим при виявленні ознак втрати фінансової стійкості українських підприємств, відповідно державної методики, наведеної у офіційно затверджених «Методичних рекомендаціях щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства» [15].

Коефіцієнт Бівера розраховується, як відношення різниці між чистим прибутком і нарахованою амортизацією до суми довгострокових і поточних зобов'язань, за формулою:

$$K_B = (\text{Чистий прибуток} - \text{Амортизація}) / \text{Зобов'язання}$$

Ознакою формування незадовільної структури балансу є таке фінансове становище підприємства, у якого протягом тривалого часу (1,5 – 2 роки) коефіцієнт Бівера не перевищує 0,2, що відображає небажане скорочення частки прибутку, яка направляється на розвиток виробництва.

Така тенденція в кінцевому випадку призводить до незадовільної структури балансу, коли підприємство починає працювати в борг і його коефіцієнт забезпечення власними засобами стає менше 0,1.

Дана модель доволі повно і при мінімальних розрахунках дозволяє завчасно виявити тенденцію до банкрутства підприємства. Також вона найбільш повно з поміж зарубіжних моделей підходить для розрахунку в Українських реаліях.

Для дослідження фінансової стійкості українських будівельних підприємств, з використанням інструментарію кореляційно-регресійного аналізу, визначимо вплив коливань ВВП будівництва на фінансову стійкість, яку визначимо за коефіцієнтом Бівера. Досліджувались дані 18-ти українських будівельних компаній за 2012-2018 рр., а також зміна ВВП за той самий період. Виявлено залежність фінансової стійкості будівельних підприємств від коливань ВВП (рис. 1).

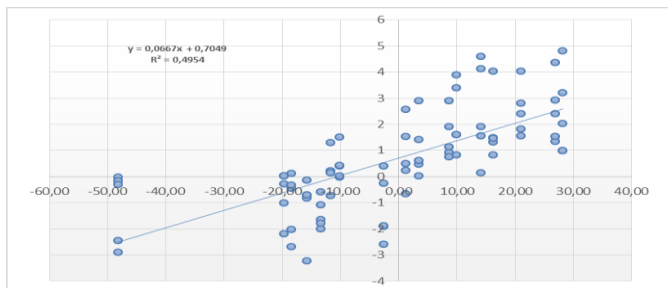

Рис. 1. Вплив ВВП будівництва на коефіцієнт Бівера українських будівельних підприємств

Отримане рівняння:

$$y = 0,07x + 0,705,$$

де y – фінансова стійкість будівельних підприємств (коефіцієнт Бівера)

x – зміна ВВП України, %

Регресійна статистика:

1. Множинний $R=0,70385$
2. R -квадрат $=0,49540$
3. Нормований R -квадрат $= 0,48932$
4. Стандартна помилка $= 1,31495$
5. Спостереження: 85 (по 18-ти підприємствах за 2012-2018 рр.).

Розрахункове значення $R^2=0,495=49,5\%$. Це значення R^2 , говорить про те, що 49,5% варіацій змін в коефіцієнті Бівера залежить від ВВП. Інша частина 50,5% варіацій змін коефіцієнта пояснюється іншими причинами. Зв'язок (хоча і не сильний) є, ступінь впливу достатній.

Зміна ВВП характеризує зміну ділової активності в країні. Коефіцієнт Бівера характеризує ступінь фінансової стійкості. Якщо $K_{Бів}<0,2$ – стан підприємства нестійкий, якщо більше – стійкий. [9,10,19,20,34].

Висновки: Визначено, що коливання ВВП мають вплив на фінансову стійкість будівельних підприємств. Виявлено прямий зв'язок між цими показниками, так при зростанні ВВП коефіцієнт Бівера зростає, а при падінні – зменшується. Розрахункове значення $R^2=0,495$, говорить про те, що 49,5% варіацій змін в коефіцієнті Бівера залежить від ВВП. Інша частина 50,5% варіацій змін коефіцієнта пояснюється іншими причинами. Підвищення фінансової стійкості

будівельних підприємств буде сприяти і збільшенню питомої ваги власних джерел формування оборотного капіталу у складі загальної величини джерел коштів.

Список літератури:

1. Аналіз і діагностика фінансово-господарської діяльності підприємств: підручник / під ред. В. Я. Позднякова. М.: ИНФРА-М 2009.
2. Беленкова О.Ю. Економічна стійкість малих будівельних підприємств України: оцінка, тенденції, перспективи / О.Ю. Беленкова, Ю.В. Антропов // Проблеми економіки, №3–2013, С.51–62.
3. Bielienkova O.Yu. & Antropov Yu.V. (2013) The prediction model of economic stability (based on small construction enterprises of Ukraine) European Applied Sciences, November-December, 2013, 8, pp. 161-163.
4. Ковальов В. В. Фінансовий аналіз: методи і процедури. М.: Фінанси і статистика 2009.
5. Беленкова О.Ю. Діагностика фінансового стану підприємств за допомогою багатофакторних регресійних рівнянь [Текст] / О.Ю. Беленкова // Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин.: зб. наукових праць. – К.: Науковий світ, 2001. – Вип. 9. – С.143–147.
6. Маркар'ян Е.А., Герасименко Г.П., Макар'ян С.Е. Фінансовий аналіз: навч. посібник. 3-є вид., перероб. і доп. М.: ИНФРА-М 2009.
7. Измайлова К.В. Вплив грошового потоку на фінансові результати діяльності будівельних організацій / К.В. Измайлова, О.Ю. Беленкова // Науковий вісник Державної академії статистики, обліку та аудиту. К., 2006. – № 1(10). – С. 88 – 94.
8. Сорокіна Л. В. Дослідження впливу макроекономічних регуляторів на динаміку нагромадження капіталу у будівництві України / Л.В. Сорокіна // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 6. – С. 69-81.
9. Бібік Н.В. Інвестиційна привабливість будівельного підприємства: економічні показники оцінки / Н.В. Бібік // Вісник Запорізького національного університету. Збірник наукових праць. Економічні науки. – №1(21), 2014. – С.15–24
10. Беленкова О.Ю. Вплив економічної кризи на фінансовий стан підприємств виду діяльності «будівництво» [Текст] / О.Ю. Беленкова // Будівельне виробництво. – К.: НДІБВ, 2010. – Вип. 52. – С.16–20.
11. Фадєєва Т.А. Оцінка фінансового стану організації // Податкове планування. 2010 року. № 4.
12. Шеремет А. Д. Комплексний аналіз господарської діяльності: підручник. М.: ИНФРА-М, 2008.
13. Беленкова О.Ю. Оцінка фінансової стійкості малих будівельних підприємств України в 2000-2008 роках / О.Ю. Беленкова, Н.Б. Сердюченко, Ю.В. Антропов // Економіка та держава – 2011. – № 1 (січень). – С.56-60.
14. Измайлова К.В. Фінансовий аналіз у будівництві/ К.В. Измайлова// – К.: Кондор, 2007. – 236с.
15. Наказ «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства (Методичні рекомендації, п.1.7)» 19.01.2006 N 14
16. Константиук Н.І., Борко Н.В. Оцінювання фінансових результатів діяльності підприємства з метою пошуку резервів їхнього зростання / Матеріали II Міжнар. науково-практ. конф. «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій

національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах»/ ТНТУ ім. Івана Пулюя, 2018. – С. 111-113.

17. Вахович І.В. Забезпечення економічної стійкості малих будівельних підприємств – основа їх економічної безпеки/І.В. Вахович ,О.О. Молодід//Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин: зб. наук. праць. – Київ: КНУБА, 2013. – Вип. 30. – С. 249-255.

18. Измайлова К.В. Финансовый анализ. К.: МАУПІ, 2000. 148 с.

References:

1. Analiz i diagnostyka finansovo-hospodarskoi diialnosti pidpriemstv: pidruchnyk / pid red. V.Ya. Pozdniakova. M.: YNFRA-M 2009.

2. Bielienskova, O.Iu., Antropov Yu.V. (2013) Ekonomichna stiikist malykh budivelnnykh pidpriemstv Ukrainy: otsinka, tendentsii, perspektivy. *Problemy ekonomiky*, №3. 51-62.

3. Bielienskova O.Yu. & Antropov Yu.V. (2013) The prediction model of economic stability (based on small construction enterprises of Ukraine) *European Applied Sciences*, November-December, 8, pp. 161-163.

4. Kovalov V.V. Finansovyi analiz: metody i protsedury. M.: Finansy i statystyka 2009.

5. Markarian E.A., Herasymenko H.P., Makarian S. E. Finansovyi analiz: navch. posibnyk. 3-я vyd., pererob. i dop. M.: YNFRA-M 2009.

6. Izmailova, K.V., Bielienskova, O.Yu. (2006) Vplyv hrshovoho potoku na finansovi rezultaty diialnosti budivelnnykh orhanizatsii. *Naukovyi visnyk Derzhavnoi akademii statystyky, obliku ta audytu*. № 1(10). 88 – 94.

7. Fadieieva, T.A.(2010) Otsinka finansovoho stanu orhanizatsii // Podatkove planuvannia. № 4.

8. Sheremet, A.D. (2008) Kompleksnyi analiz hospodarskoi diialnosti: pidruchnyk. M.: YNFRA-M.

9. Sorokina, L.V. (2012) Doslidzhennia vplyvu makroekonomichnykh rehuliatoriv na dynamiku nahromadzhennia kapitalu u budivnytstvi Ukrainy. *Aktualni problemy ekonomiky*. № 6. 69-81.

10. Bibik, N.V. (2014) Investytsiina pryvablyvist budivelnoho pidpriemstva: ekonomichni pokaznyky otsinky. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu. Zbirnyk naukovykh prats. Ekonomichni nauky*. 1(21), 15-24

11. Bielienskova, O.Iu. (2010) Vplyv ekonomichnoi kryzy na finansovyi stan pidpriemstv vydu diialnosti «budivnytstvo». *Budivelne vyrobnytstvo*. Vyp. 52. 16-20.

12. Bielienskova, O.Iu. (2001) Diagnostyka finansovoho stanu pidpriemstv za dopomohoiu bahatofaktornykh rehresiinykh rivnian. *Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti budivnytstva v umovakh formuvannia rynkovykh vidnosyn*. Vyp. 9. 143–147.

13. Bielienskova, O.Iu., Serdiuchenko, N.B., Antropov, Yu.V. (2011) Otsinka finansovoi stiikosti malykh budivelnnykh pidpriemstv Ukrainy v 2000-2008 rokakh. *Ekonomika ta derzhava*. № 1 (sichen). S. 56-60.

14. Izmailova K.V. (2007) Finansovyi analiz u budivnytstvi. K.: Kondor, 236 p.

15. Nakaz «Pro zatverdzhennia Metodichnykh rekomendatsii shchodo vyviavlennia oznak neplatospromozhnosti pidpriemstva ta oznak dii z prykhovuvannia bankrutstva, fiktynoho bankrutstva chy dovedennia do bankrutstva (Metodychni rekomendatsii, p.1.7)» 19.01.2006 N 14

16. Konstantiuk, N.I., Borko, N. V. (2018) Otsiniuvannia finansovykh rezultativ diialnosti pidpriemstva z metoiu poshuku rezerviv yikhnoho zrostantia. *Materialy II*

Mizhnar. naukovo-prakt. konf. «Formuvannia mekhanizmu zmitsnennia konkurentnykh pozystsii natsionalnykh ekonomichnykh system u hlobalnomu, rehionalnomu ta lokalnomu vymirakh». Pp. 111-113.

17. Vakhovych, I.V., Molodid, O.O. (2013) Zabezpechennia ekonomichnoi stiikosti malykh budivelnnykh pidpriemstv – osnova yikh ekonomichnoi bezpeky. *Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti budivnytstva v umovakh formuvannia rynkovykh vidnosyn.* Vyr. 30. 249-255.

18. Izmailova, K.V. (2000) *Fynansovy analiz.* K.: MAUP.

Е.А. Молодед, Р.О. Харченко

Влияние на финансовую устойчивость строительного предприятия тенденций деловой активности строительной отрасли

В статье исследуются проблемы обеспечения финансовой устойчивости строительного предприятия. Сделан вывод, что для повышения финансовой устойчивости строительного предприятия необходимо ускорение оборачиваемости оборотных средств на стадии создания производственных запасов. Доказано, что повышение финансовой устойчивости строительного предприятия будет способствовать и увеличению удельного веса собственных источников финансирования оборотного капитала в составе общей величины источников средств.

Ключевые слова: финансовая устойчивость, показатели, инвестиции, абсолютные показатели, относительные показатели.

O. Molodid, R. Kharchenko

Influence on the financial stability of the construction company trends of business activity in the construction industry

The article defines the formation of management of the development of financial stability of the construction company. The author concludes that in order to increase the financial stability of the construction company there is an acceleration of turnover of working capital at the stage of creation of production stocks. Increasing the financial stability of the construction company will contribute to an increase in the share of the main sources of formation of stocks and costs in the total amount of sources of funds.

Key words: financial stability, indicators, investments, absolute indicators, relative indicators.

Посилання на статтю:

APA: Molodid, O., Kharchenko, R. (2018) Vplyv na finansovu stiikist budivelnoho pidpriemstva tendentsii dilovoi aktyvnosti budivnytstva. Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti budivnytstva v umovakh formuvannia rynkovykh vidnosyn. 38. 111 –117.

ДСТУ: Молодід О.О. Вплив на фінансову стійкість будівельного підприємства тенденцій ділової активності будівництва [Текст] / О.О. Молодід, Р.О. Харченко // Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин. – 2018. – № 38. – С. 111 –117.